

nyek, valamint keletkezéskor vannak a temes-torontáli, Kassa- és Nagy-Várad városi és máramaros-szigeti archaeologiai gyűjtemények is.

A régiség- és érmészeti lendületet eléggé bizonyítják a vevést könnyítő és közvetítő régészeti és érmészeti kereskedések, melyeknek nálunk még 20 év előtt alig volt hírük, most pedig magyar leletek szerzésére nemcsak több pesti üzlet keletkezett, hanem ezeknek fióküzletei Bécsben is nagy forgalomnak örvendenek.

Magából az országból élénk levelezés folytán mindenfelől kap az archaeologiai bizottság tudósításokat, a magy. nemz. muzeum ajándékokat és vásárlásra ajánlott czikkeket; még sok magán szaktudós is vesz régiségeket, mi általa régészet ügye és az iránta való kegyelet mindinkább növekszik.

Erre nagy hatással van a magyar nemzeti muzeum régészeti osztálya, melynek évenként sok ezerre menő látogatója — 1871-ik évben (hivatalos feljegyzés nyomán) csak ezen osztálynak volt 50,546 látogatója — ezek pedig egyszersmind a régiségeket látván, ezeknek megóvására is némileg felavattattak. Nem magunk magasztaljuk magunkat, midőn a külföld első tekintélyei bizonyosága szerint éremgyűjteményünket. főleg hazai érmeinkre nézve elsőnek, a római és egyéb érmeinkre nézve tekintélyesnek lenni állítjuk. — Római régiségtárunk és ebben a műemlékek már is közfigyelmet ébresztettek, a barbarkori, azok közt a népvándorlási arany-tárgyak tetemesen gyarapodnak, fegyvertárunk sok hazai becses emléket őriz, míg középkori arany- és drágakő-műveink, ékszereink, ily számmal és választékkal, a hasonnemű tárlatok közt becsülettel megállhatnak. Ezekhez járul a classikai művek gipszöntvényeinek tárlata, mely az ízlés művelését hatatosan előmozdítja.

Mindezek következtében hazánkban már nemcsak egyedül a római és középkor régiségeknek támadnak barátai, hanem az általános figyelem kiterjed az eddig kevésbe vett hegyaljai obsidian tárgyakra, kőszközökre, agyag- és bronzművekre, melyek mind nemcsak az úgynevezett préhistorique-korszak tanulmányi tárgyakul tekinthetők, hanem nagyrészt az anthropologiai és őszállattani viszonyokra is kellő világot vetnek és országunkat e tekintetben más európai államok sorába segítik emelni. Nem hallgathatjuk el a fazekas ipar és egyéb házi iparnemek gyűjteményének kezdeményezését is, mely kulturai állapotunkra, a közel múlt századokban fog kiinduló pontul szolgálni.

Egy szóval, a mi a mű- és történelmi emlékek kutatásában, őrzésében, rendszerezésében és részben a rendezés haladtával, azok leírásában is történt, és napról-napra nemes vetélkedéssel történik, akárkit ki fog elégiteni, ki összehasonlítás tárgyakul nem a világ leghaladottabb nemzeteit állítja össze sok külső ok miatt hátramarasztalt vagy hátramaradt, hazánknak; de a nem oly régtől számítható ujjászületésünkhöz arányítja haladási törekvéseinket és azoknak eddig észlelhető eredményeit.

Dr. Rómer Flóris.

II.

Legujabb baranyai és pécsvidéki leletek.

1. Jelen év elején a Siklós mellett fekvő, és ugyancsak a siklósi uradalomhoz tartozó *zsemleányi* erdőben irtáskor a favágók egy fa tövében több mint száz darab arany

érmet találtak. Mint közönségesen, ugy ez alkalommal is a talált kincs azonnal annyira széthordatott, hogy a hatósági közegek csak 20 darabot voltak már képesek lefoglalni. Egy környékbeli reform. lelkész mintegy 60 darabot vett meg, párját 10 forintért; csak az a kár, hogy a tiszteletes urnak esze ágában sem volt ezen kincset a hazai tudomány számára megszerezni, hanem kufár módra üzérkedett vele, és végre is az érmekeket egy bécsi pénzváltóház birtokába juttatta. Más 12 darab egy siklói izraelitánál van jelenleg is, ki a hatóságnak kész azokat teljes belbecsük kifizetése mellett átszolgáltatni. A többi darabok szanaszét vannak elszóródva Siklós környékén egyeseknél. Én a hatóság által lefoglaltakból két darabot láttam; az egyik Zsigmond-féle, a másik pedig ugyanazon korbeli velencei arany volt; van azonban — mint értesültem — köztük Albert, I. Ulászló és V. László pénze is, miből azt merem következtetni, hogy lehetett ezen leletben Hunyadi János aranyaiból szintén. Mily becses következtetéseket lehetett volna vonni az ezen leletben előfordult magyar és olasz aranyok arányából akkori kereskedelmi forgalmunkra! — Az általam megtekintett két darab igen jól volt megtartva, szintolyan állítólag a többi 18, illetőleg 12 darab is. Talán célirányos volna, ha a muzeum igazgatósága ezen hatóságilag lefoglalt darabok mielőbb Pestre való felküldetését sürgetné?

2. Szintén környékünkön találtatott a következő aranyérem:

✠ MON · ORD · TRA | NSIS · V · VN × Sz. László teljesen vértézve, koronával fején szemközt áll, jobbában bárdot, baljában kereszttel díszített almát tart; lábai közt alul pajzsocska, melyen a belga oroslán (?) látható.

✠ PATRONA + ✠ + VNGARIE (sic) 1000. A koronát szűz anya mellén szétnyúló bő palástban szemközt ül; lábai alatt holdszarv; jobbában a kised Jézust tartja, ki jobbra fordul. Sulya 1 tallér.

Ezen, teljesen az akkori (XVI. század) magyar aranyok mintájára készült igen érdekes érmet Transsissalania (Over-Issel) tartomány verette, mely 1527-ben csatlakozott a németalföldi szövetséghez. Közelebbi lelhelye ismeretlen előttem.

3. Pécs mellett, a pécsi székesegyház urodalmához tartozó *Szabolcs* község *uradalmi téglaháza* területén egy eddig ismeretlen barbar telepre akadtam. Találtam itt nagy darab rozstörő kőtöredékeket, és mi különösen érdekes, cserépdarabokat, melyek épen oly edények töredékei, mint a milyeneket a m. nemzeti muzeum régiségtára a Pécs városa szomszédjában fekvő Árpád falu határából bir: a díszítmények, tudniillik mélyített vonalakból állanak, melyek valamely tiszta fehér földdel vannak kitöltve; mint mondám, az edényalakok teljesen ugyanazok, mint a már a muzeumban levő árpádiak; az azokat készítő népeknek tehát ugyanegy korban kelle élniök, mely idő, hogy a rómaiak ittlétével vagy összeesett, vagy azt csak kevéssé előzte meg, bizonyítja az, hogy ugyanezen szabolcsi telepen a barbar maradványokkal együtt római kézi malomkőtöredékeket is találtam, továbbá római fedélcserép- és faltégla-töredékeket, szintugy római cserépedény-töredékeket is, melyek ellentétben a díszes barbar edénykéekkel, nem szabad kézből, hanem korongon készültek.

4. A *Makár szőlőhegy* tetején létező átmeneti kőkorszaki telepről egy kisebb szerű cserépsulyt — mely csonka gula alaku, oldalán keresztül van furva, és tetején egy kis gömbölyü mélyedéssel bir — továbbá egy szintolyan nagyságu, egyik oldalán lapított cserépgyöngyöt kaptam. Mindkét tárgyat a nemsokára ugyanitt eszközendő ásatás eredményével fogom a régiségtárnak elküldeni.

5. A *makáraljai* és a pécsi káptalan urodalma tulajdonát képező téglaháznál

létező szintén átmeneti kőkorszaki telepen, mely azonban a 4. pont alatt említett teleppel semminemű összeköttetésben sincs és szerintem későbbi időben képezett lakhelyet; népei is műveltebbek és ügyesebbek lévén, egy a lyuknál kettétörött kőbalta éllel ellátott felét találtam meg; anyaga bazalt.

6. Több pécsi reáltanuló a Pécs városa erdejében fekvő ugynevezett *Kantavár* kisebbszerű várromot meglátogatván, egyikük a romladékból góth stylben diszített cseréptégla-töredéket ásott ki. A téglafelső lapját elborító szőnyegszerű diszítvány stülizált virágok, galyak és levelek közt egy jobbra repülő madarat ábrázol és egy fából metszett minta segítségével vitetett át a még lágy téglára, a mint azt a faereknek a téglán hátrahagyott és elég jól kivehető nyomai bizonyítják. Talán kályhadiszítvány volt ezen, most már a muzeum régiségtára tulajdonát képező darab?

Horváth Antal.

III.

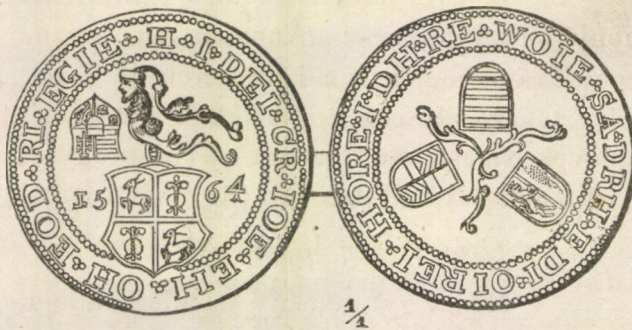
Ermészeti adalékok.

Százados rejtély.

Heroldt M. H.-nak „Dem Münzvergnügen gewidmete Nebenstunden“ cím alatt Nürnbergben 1774-ik évben megjelent munkája előbeszédének kezdetén egy tallér rajza látható, mely ellenjegyül hazánk czímerét

tünteti elő, s melynek egyéb képverete a kiadó előtt megfejthetetlen, körirata pedig olvashatatlan lévén, az éremtudósok által megoldandó talányképen terjesztetett a közönség elé; innen kölcsönözte át Wesszerle is a rajzot a tartományi és vegyes érmekeket tartalmazó V. táblájának 14-dik száma alatt, de a talány megfejtése maiglan megkísértve nincsen. Ohajtandó, hogy

Oedipusa támadjon előbb, hogy sem a feladvány közzétételének százada eltelik s vajha földerítse azon minket magyarokat közelebről érdeklő ellenjegy használati korát s alkalmát is, a melynek mása ekkor ismertette nem volt. A rajzot könnyebb hozzáférés végett imitt mi is adjuk.

1. ábra.

Dobóczy.

Visszapillantások a Magyarországon e század elején történt ermészeti törekvésekre*).

Egy német tudós felszólítása a magyarországi és erdélyi régibb és újabb éremgyűjtemények ismertetése érdekében.

Hazai irodalmunk előmozdítására nézve semmi sem lenne jótékonyabb mint a folytonos s állandó összeköttetés a külföldi, főleg a német irodalommal. Az atheniek az

*) Nem lesz talán minden érdek nélkül, ha a *retrospectiv* kiállítások módjára, néha-néha elődeink munkásságát is méltán yoljuk, nehogy a szűkebb körű folyóiratok lapjain egészen elszoródjanak.

Szerk.
10*